

»CSAK ÜRESEN MARADT KEZEM A TISZTA«

KAJETAN KOVIČ: *Verseny, avagy hogyan töltötte Nikolaj építészmérnök a hétvégét.*

Fordította Gállos Orsolya.

Európa, Budapest, 1975.

Kajetan Kovič jeles szlovén költőnek ez a második regénye. 1970-ben jelent meg a maribori Založba obzorja kiadásában, s öt évvel később íme a magyar fordítás Gállos Orsolya jóvoltából. Magyar közvetítéssel a kortárs szlovén irodalom egy jelentős alkotásával ismerkedhet meg az olvasó.

Ami vonzóvá teszi a könyvet, témájának maisága. Olvasmányosságát fokozza élénk ritmusú stílusa, a »csuszamlások«, a lét különböző szintjeinek cseréi: álom, való, képzelet váltakozása s az irónia fénykévéje, amely kíméletlenül hol a hős arcán vesztegel, hol tovább siklik a mellékszereplőkre, vagy többszemélyes jeleneteken akasztja meg az író biztos keze.

Nagyon fontos ez a fénynyaláb. Könyv mellett tartja az olvasót. Nincs alkalma rossz diákként félretenni a történetet s egy sóhajjal elintézni: »Már megint lelkizik a kisöreg!« Mert az író még jóval előbb figyelmeztet: »Nyugodj, én magamat is figyelem. Látom és tudom, mit csinállok.«

Erkölcsei kérdésekről nehéz egyszerűen, mértéktartással írni, s úgy, hogy az író t komolyan is vegye az olvasó. A könyv pedig az igazság kereséséről, az igazság utáni vágyról szól. Nikolaj építészmérnöknek nemcsak hiúságát sérti a pályázaton elszenvedett kudarc, de lázítja is a tény, hogy évek óta egyazon személy a díjazott. Nyilvánvaló tehát, hogy a tárgyilagosságot megkerülve Brejc mérnököt egyéb szálak és fuvallatok lendítik az első helyre.

Nikolaj víkendjét torlódó miértek hasogatják. Előlük emberek közé menekül: a kiállítás, az orgia forgatagába, majd a pásztoróra forró légkörébe. De nincs menekvés. A könyv utolsó huszonöt oldala a teljes kibontakozás fázisa: szemtől szembe kerül Nikolaj, a sértett és Brejc, a győző. Párbe-

szédjük mindkettőjük álláspontját tisztázza. Brejc nem olyan fekete, mint amilyennek Nikolaj látta, de a fiatal építészmérnök mégis korruptnak, szennyes kezűnek érzi személyét. Visszautasítja, hogy az idősebb kartársal együttműködjék. A hatalom emberségtorzító ereje jut kifejezésre. Nikolaj szavaiban. Kései visszhang Albert Camus és Jean Paul Sartre gondolataira. De az egzisztencialisták »tapasztalatain« kívül mintha Antoine de Saint-Exupéry létegyönyöre is ott lebegne Nikolaj hétfői zuhanyozása fölött, a reggeli kávéillat és a tiszta fehér ing mámorában. Mindezek a hatások azonban a könyv szerves részét képezik immár, akár a dohányos vérében keringő idegen anyag, a nikotin. Aztán a modern regény szálkáig részletező leírásai Kovičnál valahogy szintén megkapaszkodtak, lélektanilag igazoltakká váltak. Gyakran a képzelt szédítő játéknak tartanak tükröt.

A könyv sajnos néhány sztereotípiától sem mentes: orgiát, kosztümöset vagy anélkülit, féktelen szerelmi jelenetet annyit láttunk már az utóbbi tíz év olasz filmjeiben. Sőt az is elég szokványos fordulatnak látszik, bár az író valami titkos sorszerűséget szándékozik vele kifejezni, hogy Nikolaj tudtán kívül Brejc, a nagy ellenfél feleségével hál.

Nagyon visszafogott, erősen hangfogózt a könyv befejezése. Kovič érzi a halk hang meggyőző erejét: »Nem tudom, miért, de másként nem érhet véget ez a történet.« A legjobb-baknál, Füst Milánnál, Vercors-nál olvashattunk gerincroppantó szenvedélyek megjelenítése után ilyen köddé foszló befejezést.

Lelkismeret-ébresztő, gondolatbontó könyv, amely a szlovén irodalom jó hírét csak öregbíti.

VIRÁG ÁGNES